

หลักสูตรการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย

รหัสหลักสูตร DPM D1 - 03

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : สถาบันพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย

*****

๑. หลักการและเหตุผล

การประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย เป็นการวิเคราะห์และเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับสาธารณภัยที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งเป็นแนวคิดและกระบวนการตามมาตรฐานสากลที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต้องใช้ข้อมูลทางเทคนิควิชาการที่หลากหลาย ทั้งข้อมูลเฉพาะตามประเภทภัย ข้อมูลความเปราะบาง และข้อมูลศักยภาพของพื้นที่ที่จะประเมิน รวมถึงวิธีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลการประเมินความเสี่ยง เนื่องจากสาธารณภัยเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนทุกคนและหน่วยงานทุกภาคส่วน จึงต้องสร้างความตระหนักรู้ ความพร้อม การรับรู้ และการปรับตัว กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จึงให้ความสำคัญกับการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ สามารถพิจารณาปัจจัยความเสี่ยงจากภัยพิบัติอย่างรอบคอบ และปรับใช้แนวคิดการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในกิจกรรมโครงการพัฒนาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย และสามารถดูแลตนเองและชุมชนให้มีความปลอดภัยจากสาธารณภัย หรือทำให้เกิดความสูญเสียน้อยที่สุดเมื่อต้องประสบภัย

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้ร่วมมือทางวิชาการกับศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติแห่งเอเชีย (Asian Disaster Preparedness Center : ADPC) นำแนวคิดเรื่องการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยตามกรอบการดำเนินงานเซนไดเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๗๓ (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction ๒๐๑๕ - ๒๐๓๐) มาใช้บรรจุในหลักสูตรการฝึกอบรม และขับเคลื่อนแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๐ โดยกำหนดไว้เป็นยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย ลดความเปราะบางและความล่อแหลม พร้อมทั้งเพิ่มขีดความสามารถในการเตรียมความพร้อมรับมือกับสาธารณภัยด้วยการลดความเสี่ยงที่มีอยู่เดิมและป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงใหม่ โดยการพัฒนาและส่งเสริมให้มีระบบการประเมินความเสี่ยงจากสถานการณ์ในทุกระดับตามแนวทางการปฏิบัติในการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย เพื่อให้หน่วยงานทุกภาคส่วนเข้าใจถึงความสำคัญของการบูรณาการการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ และสามารถขับเคลื่อนการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อให้การพัฒนาประเทศมีความยั่งยืนปลอดภัยและยังประโยชน์ให้กับสังคมไทยมากยิ่งขึ้น จึงได้จัดทำหลักสูตรการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยขึ้น

๒. วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยตามหลักวิชาการ และมาตรฐานสากล

๒.๒ เพื่อให้มีทักษะในการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องได้

๒.๓ เพื่อพัฒนา ...

๒.๓ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้มีระบบการประเมินความเสี่ยงจากสถานการณ์ในทุกระดับตามแนวทางการปฏิบัติในการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย และเพิ่มขีดความสามารถในการเตรียมความพร้อมรับกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้นด้วยการลดความเสี่ยงที่มีอยู่เดิมและป้องกันไม่ให้เกิดความเสี่ยงใหม่

๓. กลุ่มเป้าหมาย

บุคลากรของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จำนวน ๔๐ คน ต่อรุ่น

๔. วิธีดำเนินการ

๔.๑ สถาบันพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จัดทำหนังสือแจ้งหน่วยงานที่กำหนด เพื่อมอบหมายให้กลุ่มเป้าหมายเข้ารับการอบรมหลักสูตรดังกล่าว ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด

๔.๒ ดำเนินการสอนโดยวิธีการบรรยาย การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ

๔.๓ การประเมินผล

ประเมินผลรายวิชาและวิทยากร (Google Form)

ประเมินผลโครงการฝึกอบรม (Google Form)

๕. โครงสร้างหลักสูตร รวมจำนวนทั้งสิ้น ๒๕ ชั่วโมง ประกอบด้วย

โครงสร้างหลักสูตร แบ่งเป็น ๒ หมวดวิชา	จำนวน		
	กลุ่มวิชา	วิชา	ชั่วโมง
หมวดพัฒนาความรู้ ทักษะ และสมรรถนะการบริหารจัดการสาธารณภัย	๑	๗	๑๙
หมวดเสริมสร้างประสบการณ์	๑	๑	๖
รวมทั้งสิ้น		๘	๒๕

หมวดพัฒนาความรู้ ทักษะ และสมรรถนะการบริหารจัดการสาธารณภัย ๑ กลุ่มวิชา จำนวน ๑๙ ชั่วโมง

กลุ่มวิชา การป้องกันและลดผลกระทบ

๑. วิชา ความรู้เกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย	๓	ชั่วโมง
๒. วิชา การประเมินภัย	๓	ชั่วโมง
๓. วิชา การประเมินความล่าช้า	๒	ชั่วโมง
๔. วิชา กระบวนการประเมินความเปราะบางและศักยภาพในการจัดการปัญหา	๓	ชั่วโมง
๕. วิชา การประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย	๓	ชั่วโมง
๖. วิชา การสื่อสารกับข้อมูลความเสี่ยง	๒	ชั่วโมง
๗. วิชา การใช้ประโยชน์จากผลของการประเมินความเสี่ยง	๓	ชั่วโมง

หมวดเสริมสร้าง ...

หมวดเสริมสร้างประสบการณ์ ๑ กลุ่มวิชา จำนวน ๖ ชั่วโมง
 กลุ่มวิชา วัตถุประสงค์ความรู้
 วิชา การจัดทำระบบการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย ๖ ชั่วโมง
 (ภาคผนวก ก)

๖. ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินการ

ระยะเวลาจำนวน ๔ วัน ณ สถาบันพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 ตำบลบางพูน อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี (ภาคผนวก ข)

๗. วิทยากร

หน่วยงานภายในกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และหน่วยงานภายนอก

๘. งบประมาณ

งบดำเนินงานของสถาบันพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
 กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (ภาคผนวก ค)

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๙.๑ มีองค์ความรู้เรื่องการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยตามหลักวิชาการและ
 มาตรฐานสากล

๙.๒ มีทักษะในการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย สามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้
 ในการปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย
 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๙.๓ มีระบบการประเมินความเสี่ยงจากสถานการณ์ในทุกระดับตามแนวทางการปฏิบัติในการ
 ประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย

๑๐. ที่ปรึกษาหลักสูตร

๑๐.๑ นายรัฐพล นราดิศร	รองอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๑๐.๒ นายเจียรชัย ชูกิตติวิบูลย์	รองอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๑๐.๓ นางสาวชัชดาพร บุญพิระณัช	ผู้อำนวยการกองนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รักษาราชการแทนรองอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๑๑. ผู้จัดทำหลักสูตร

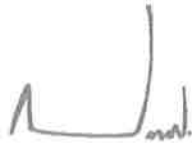
๑๑.๑ คณะทำงานจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมของสถาบันพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกัน
 และบรรเทาสาธารณภัย

๑๑.๒ ส่วนวิชาการและส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรบุคคล สถาบันพัฒนาบุคลากรด้านการ
 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

๑๑.๓ นายอภิบาล บรรจงรักษา เจ้าหน้าที่บริหารจัดการระบบการฝึกอบรม
ศูนย์เตรียมความพร้อมป้องกันภัยพิบัติ แห่งเอเชีย
(Asian Disaster Preparedness Center : ADPC)

๑๒. ผู้รับผิดชอบหลักสูตร

สถาบันพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ลงชื่อ.....ผู้เสนอหลักสูตร

(นายประทีป บริบูรณ์รัตน์)

หัวหน้าสำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดนนทบุรี รักษาราชการแทน
ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ลงชื่อ.....ผู้เห็นชอบโครงการ

(นางสาวชัชดาพร บุญพิระณีช)

ผู้อำนวยการกองนโยบายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รักษาราชการแทน
รองอธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

อนุมัติ หลักสูตรการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย

ลงชื่อ.....ผู้อนุมัติหลักสูตร

(นายบุญธรรม เลิศสุขีเกษม)

อธิบดีกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ภาคผนวก ก

หลักสูตรการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย

รหัสหลักสูตร DPM D1 - 03

โครงสร้างหลักสูตร รวมจำนวนทั้งสิ้น ๒๕ ชั่วโมง ประกอบด้วย

หมวดพัฒนาความรู้ ทักษะ และสมรรถนะการบริหารจัดการสาธารณภัย ๑ กลุ่มวิชา จำนวน ๑๙ ชั่วโมง
กลุ่มวิชา การป้องกันและลดผลกระทบ

๑. วิชา ความรู้เกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย ๓ ชั่วโมง

(Introduction to Disaster Risk Assessment)

วัตถุประสงค์ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์สาธารณภัยในระดับโลก นิยามคำศัพท์ที่เกี่ยวข้อง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย และความสำคัญของการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย

ขอบเขต

- ๑.๑ สถานการณ์สาธารณภัยของโลกในปัจจุบัน
- ๑.๒ นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง
- ๑.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย
- ๑.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย
- ๑.๕ ความสำคัญของการประเมินความเสี่ยงในระดับสากล ระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และระดับชุมชน
- ๑.๖ บทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการประเมินความเสี่ยง

วิธีการ การบรรยาย การอภิปราย และการฝึกปฏิบัติ

๒. วิชา การประเมินภัย (Hazard Assessment) ๓ ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการประเมินภัย ตลอดจนถึงแนวทาง กระบวนการ วิธีการ และรูปแบบในการประเมินภัย

ขอบเขต

- ๒.๑ ความหมายและความสำคัญของการประเมินภัย
- ๒.๒ แนวทาง กระบวนการ วิธีการ และรูปแบบในการประเมินภัย

วิธีการ การบรรยาย การอภิปราย และการฝึกปฏิบัติ

๓. วิชา การประเมินความล่อแหลม (Exposure Assessment) ๒ ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการประเมินความล่อแหลม ตลอดจนถึงแนวทาง กระบวนการ วิธีการ และรูปแบบในการประเมินความล่อแหลม

ขอบเขต

๓.๑ ความหมายและความสำคัญของการประเมินความอ่อนแอ

๓.๒ แนวทาง กระบวนการ วิธีการ และรูปแบบในการประเมินความอ่อนแอ

วิธีการ การบรรยาย การอภิปราย และการฝึกปฏิบัติ

๔. วิชา กระบวนการประเมินความเปราะบางและศักยภาพในการจัดการปัญหา ๓ ชั่วโมง (Vulnerability & Capacity Assessment)

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของการประเมินความเปราะบางและศักยภาพ สามารถดำเนินการประเมินความเปราะบางและศักยภาพในพื้นที่ แนวทางในการป้องกันและลดความเปราะบาง แนวทางการเพิ่มศักยภาพในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

ขอบเขต

๔.๑ ความหมายและความสำคัญของการประเมินความเปราะบาง และศักยภาพ

๔.๒ ตัวแปรที่เป็นความเปราะบางและศักยภาพในพื้นที่

๔.๓ การป้องกันและลดความเปราะบาง

๔.๔ การเพิ่มศักยภาพในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

๔.๕ แนวทาง กระบวนการ วิธีการ และรูปแบบในการประเมินความเปราะบาง และศักยภาพ

วิธีการ การบรรยาย การอภิปราย และการฝึกปฏิบัติ

๕. วิชา การประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Assessment) ๓ ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ แนวทาง กระบวนการ วิธีการ และรูปแบบในการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยของหน่วยงานได้

ขอบเขต

๕.๑ การเก็บข้อมูลและแหล่งข้อมูลในการประเมินความเสี่ยง

๕.๒ กรอบการประเมินความเสี่ยงตามมาตรฐาน ISO 31000

๕.๓ กระบวนการในการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย (การระบุ การวิเคราะห์ และการประเมินผล)

วิธีการ การบรรยาย การอภิปราย และการฝึกปฏิบัติ

๖. วิชา การสื่อสารกับข้อมูลความเสี่ยง (Communication of Risk Information) ๒ ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการพิจารณาและเลือกใช้ข้อมูลที่เป็นในการประเมินผลความเสี่ยงจากสาธารณภัย ตลอดจนวิธีการ ช่องทางในการสื่อสารข้อมูลความเสี่ยงสู่สาธารณะ

ขอบเขต

๖.๑ การพิจารณาและการเลือกใช้ข้อมูลที่เป็นในการประเมินผลความเสี่ยง

๖.๒ วิธีการและช่องทางในการสื่อสารข้อมูลความเสี่ยงสู่สาธารณะ

วิธีการ การบรรยาย การอภิปราย และการฝึกปฏิบัติ

๗. วิชา การใช้ประโยชน์จากผลของการประเมินความเสี่ยง

๓ ชั่วโมง

(Applications of Risk Assessment)

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำผลการประเมินความเสี่ยงที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

ขอบเขต

๗.๑ การนำผลการประเมินความเสี่ยงไปใช้ในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

๗.๒ การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย

- การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง
- การป้องกันและลดผลกระทบจากความเสียหาย
- การถ่ายโอนความเสี่ยง
- การยอมรับความเสี่ยง

วิธีการ การบรรยาย การอภิปราย และการฝึกปฏิบัติ

หมวดเสริมสร้างประสบการณ์

๑

กลุ่มวิชา

จำนวน

๖

ชั่วโมง

กลุ่มวิชา วัตถุประสงค์ความรู้

๘. วิชา การจัดทำคู่มือฝึกอบรม และระบบการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย

๖ ชั่วโมง

วัตถุประสงค์ เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้เกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัยไปฝึกปฏิบัติในพื้นที่ปฏิบัติงานจริงต่อไปได้

ขอบเขต

๘.๑ จัดทำคู่มือฝึกอบรมและการฝึกปฏิบัติ

๘.๒ ระบบการประเมินความเสี่ยงจากสาธารณภัย

*****

ภาคผนวก (ข) ตารางหลักสูตรการประเมินความเสี่ยงจากสารอันตราย
ณ สถาบันพัฒนาบุคลากรด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตำบลบางขุน อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

วัน เวลา	รายวิชา / วิทยากร			รายวิชา / วิทยากร	
	๐๗.๓๐ - ๐๘.๐๐ น.	๐๘.๐๐ - ๐๘.๓๐ น.	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.	๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.	๑๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.
วันที่ ๑					
วันที่ ๒	รายงานตัว จนท. โครงการ ฯ	ปฐมนิเทศ โดย ผอ.สพบ.	วิชา ความรู้เกี่ยวกับการประเมิน ความเสี่ยงจากสารอันตราย ๓ ชม.	วิชา การประเมินภัย ๓ ชม.	วิชา การประเมินความล่อแหลม ๒ ชม.
	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.			๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.	๑๖.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.
วันที่ ๓	วิชา กระบวนการประเมินความเปราะบาง และศักยภาพในการจัดการปัญหา ๓ ชม.			วิชา การประเมินความเสี่ยง จากสารอันตราย ๓ ชม.	วิชา การสื่อสาร กับข้อมูลความเสี่ยง ๒ ชม.
	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.			๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.	
วันที่ ๔	วิชา การใช้ประโยชน์จากผลของการประเมินความเสี่ยง ๓ ชม.			วิชา การจัดทำระบบการประเมินความเสี่ยงจากสารอันตราย ๓ ชั่วโมง	
	๐๙.๐๐ - ๑๒.๐๐ น.			๑๓.๐๐ - ๑๓.๔๕ น.	๑๔.๐๐ น.
	วิชา การจัดทำระบบการประเมินความเสี่ยงจากสารอันตราย ๓ ชั่วโมง			ประเมินผลและทดสอบความรู้ หลังการฝึกอบรม	พิธีปิดการฝึกอบรม และมอบวุฒิบัตร

หมายเหตุ : ๑. พักรับประทานอาหารว่าง เข้า เวลา ๑๐.๓๐ - ๑๐.๔๕ น. ป้าย เวลา ๑๔.๓๐ - ๑๔.๔๕ น.

๒. พักรับประทานอาหารเย็น เวลา ๑๘.๐๐ - ๑๙.๐๐ น.

๓. กำหนดการฝึกอบรมอาจปรับได้ตามความเหมาะสม